



## ПРОПОЗИЦІЇ

### Міністерства енергетики України

до проєкту Закону «Про внесення зміни до розділу XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про ринок електричної енергії» щодо особливостей покладення спеціальних обов'язків на учасників ринку електричної енергії для забезпечення загальносуспільних інтересів та встановлення фіксованих цін на електричну енергію для побутових споживачів»

внесеного народними депутатами України:

Королевською Н. Ю., Солодом Ю. В., Морозом В.В., Гнатенком В. С.

реєстраційний номер 4610 від 19 січня 2021 року (далі – проєкт Закону України)

1. Не підтримується.

2. Проєктом Закону України передбачено покладення додаткових спеціальних обов'язків на учасників ринку електричної енергії для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії відповідно до статті 62 Закону України «Про ринок електричної енергії» (далі – Закон), а саме розділ XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону доповнюється пунктом 20<sup>1</sup>, який передбачає установити на період з 01.01.2021 до 31.12.2023 фіксовану ціну на електричну енергію для побутових споживачів та здійснювати відпуск електричної енергії за цінами у розмірі 70 відсотків від рівня фіксованої ціни для відповідної категорії побутових споживачів, які проживають в 30-кілометровій зоні атомних електростанцій. Запропонована проєктом Закону України фіксована ціна на електричну енергію для побутових споживачів встановлює нові категорії споживачів та зменшує пільгові ціни на електричну енергію для окремих категорій побутових споживачів з існуючих 168 коп/кВт·год до 90 коп/кВт·год (з ПДВ).

Крім того, проєктом Закону України звужуються повноваження Кабінету Міністрів України щодо прийняття рішення про покладення спеціальних обов'язків для забезпечення загальносуспільних інтересів та умов (порядку) виконання таких спеціальних обов'язків.

Слід зазначити, що відповідно до абзацу другого та третього пункту 4 частини третьої статті 7 Закону ціни та тарифи на ринку електричної енергії, що регулюються державою, не повинні допускати перехресного субсидіювання між користувачами системи. Разом з тим, реалізація проєкту Закону України призведе до збільшення як перехресного субсидіювання, так і фінансового навантаження на учасників ринку електричної енергії, на яких покладені спеціальні обов'язки.

Наразі, фіксована ціна на електричну енергію в Україні для побутових споживачів є однією з найнижчих в Європі і становить 1,68 грн/кВт·год (з ПДВ). Досягається це шляхом покладення спеціальних обов'язків (далі – ПСО) на ПрАТ «Укргідроенерго», державні підприємства ДП «НАЕК «Енергоатом» та ДП «Гарантований покупець», постачальників універсальних послуг, а також – субсидіювання іншими категоріями споживачів через тариф на передачу

ПрАТ «НЕК «Укренерго». Зокрема, відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 05.06.2019 № 483 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на учасників ринку електричної енергії для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії», з метою забезпечення вищезазначеної фіксованої ціни для побутових споживачів ДП «НАЕК «Енергоатом» продає близько 52% відпуску електричної енергії за ціною 18 коп/кВт·год, а ПрАТ «Укргідроенерго – 30% за ціною 1,2 коп/кВт·год. (з ПДВ).

В грудні 2020 року НЕРЕКП підвищено тарифи транспортної складової доставки електричної енергії від виробника до споживача електричної енергії на 2021 рік з 1,2 грн до 1,51 грн/кВт·год (з ПДВ), а саме:

- тариф на передачу НЕК «Укренерго» встановлено на рівні 35 коп/кВт·год;
- середньозважений тариф на розподіл на рівні 106 коп/кВт·год;
- середньозважений тариф на постачання на рівні 10 коп/кВт·год;

Крім того, зросли тарифи на диспетчерське управління до 4,7 коп/кВт·год та тариф «Оператора ринку» до 0,44 коп/кВт·год і відповідно тариф за операції на біржі.

З початку 2021 року, зростає собівартість виробництва електричної енергії на АЕС через необхідність підвищення заробітної плати працівників, виконання ремонтної кампанії атомних енергоблоків, інвестиційних програм підприємства та забезпечення ядерної безпеки.

Разом з тим, за розрахунками Регулятора у 2021 прогнозується зміна структури споживання електричної енергії, так обсяг споживання населенням зросте на 8%, а споживання промисловістю, яке отримує електроенергію за ринковою ціною буде знижено. Таким чином, обсяг електричної енергії, який ДП «НАЕК «Енергоатом» має продати в рамках механізму ПСО зростає до 53%, а обсяг електроенергії, який підприємство зможе продати на різних сегментах ринку електроенергії на конкурентних умовах відповідно зменшується.

Необхідно зазначити, що діюча фіксована ціна на електричну енергію для побутових споживачів є мінімально можливою і такою, що не покриває всіх складових витрат на виробництво та постачання електричної енергії побутовим споживачам. Так, з урахуванням зонного обліку, середня ціна на електричну енергію для побутових споживачів складатиме близько 1,60 грн/кВт·год (з ПДВ), з яких лише транспортна складова становить 1,51 грн/кВт·год. Таким чином, безпосередньо на електричну енергію залишається лише 9 копійок з необхідних 17 (середньозважено, з ПДВ), які гарантований покупець сплачує ДП «НАЕК «Енергоатом» та ПрАТ «Укргідроенерго» в рамках ПСО. Тобто, навіть за умови повної оплати побутовими споживачами електричної енергії, зібраних електропостачальниками коштів не вистачить щоб повною мірою розрахуватися із виробниками, а дефіцит буде складати 0,08 грн/кВт·год (з ПДВ).

Зокрема, за прогнозними розрахунками Міненерго спільно з ДП «Гарантований покупець», дефіцит коштів за I квартал 2021 року в рамках ПСО складатиме близько 1 млрд гривень.

Додатково слід наголосити, що ціна продажу електричної енергії ДП «НАЕК «Енергоатом» в рамках ПСО на рівні 15 коп/кВт·год (без ПДВ), не дозволить підприємству забезпечити стабілізацію свого фінансового стану. Так, відповідно до поданого до Міненерго проєкту фінансового плану, собівартість виробництва електроенергії ДП «НАЕК «Енергоатом» складає у 2021 році близько 75 коп/кВт·год (без ПДВ). В цих умовах, для забезпечення своєї беззбиткової діяльності, підприємство повинно реалізовувати решту виробленої електроенергії на конкурентних сегментах ринку за ціною, не нижче 143 коп/кВт·год, що значно перевищує середньозважену ціну продажу електроенергії НАЕК «Енергоатом» на ринку електричної енергії у II-му півріччі 2020 року (115 коп/кВт·год). Як наслідок, це призведе до фінансового небалансу державного підприємства на рівні більше 9 млрд гривень.

З урахуванням вже наявних боргів перед підприємством в обсязі 23,4 млрд грн (11,6 млрд грн – ДП «Енергоринок» в рамках попередньої моделі ринку електричної енергії єдиного покупця, 7,7 млрд грн – гарантований покупець в рамках ПСО в новому ринку та 4,1 млрд грн – НЕК «Укренерго» за позитивні небаланси) подальше зростання заборгованості потенційно призведе до дефолту державного стратегічного енергогенеруючого підприємства, що виробляє понад 50% електричної енергії в Україні.

Таким чином, існуюча фіксована ціна на електроенергію для побутових споживачів є пільговою, оскільки не покриває повної собівартості її виробництва та транспортування, навіть враховуючи, що побутові споживачі купують електричну енергію у державних виробників, які мають найнижчу ціну. Перехресне субсидіювання вже призвело до накопичення боргів перед державними виробниками електричної енергії. Так, заборгованість за вироблену в рамках ПСО електричну енергію перед ДП «НАЕК «Енергоатом» та ПрАТ «Укргідроенерго» станом на 01.01.2021 складала 7,9 млрд гривень.

Відповідно до частини другої статті 3 Закону визначено, що функціонування ринку електричної енергії здійснюється на принципах, зокрема, недискримінаційного ціно– та тарифоутворення, що відображає економічно обґрунтовані витрати.

Зазначене свідчить про необхідність подальшого зниження обсягу перехресного субсидіювання.

Зауважуємо, що діючі ціни (тарифи) для побутових споживачів на електричну енергію встановлені з 01.01.2020 не переглядалися з 2017 року.

На сьогодні, програма житлових субсидій населенню залишається головним механізмом забезпечення соціального захисту населення, через яку держава компенсує населенню витрати на оплату житлово-комунальних послуг, зокрема електричної енергії. Так, згідно із Законом України від 15.12.2020 №1082-IX «Про Державний бюджет України на 2021 рік», видатки на надання пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, зокрема електроенергії, у грошовій формі передбачені Міністерству соціальної політики України за бюджетною програмою за КПКВК 2501230 «Виплата пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг,

придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі» з урахуванням прогнозованої потреби в обсязі 35,2 млрд гривень.

Для додаткового захисту споживачів, які найбільше постраждали від перегляду тарифу на електричну енергію, постановою Кабінету Міністрів України від 01.02.2021 № 64 «Питання надання компенсації деяким категоріям споживачів електричної енергії» затверджено Порядок використання коштів для надання компенсації деяким категоріям споживачів електричної енергії (далі – Порядок), та передбачається надання компенсації на оплату електричної енергії наступним категоріям споживачів електричної енергії (крім тих, які отримують житлову субсидію):

- населенню, яке проживає в житлових будинках (у тому числі в житлових будинках готельного типу, квартирах та гуртожитках), обладнаних в установленому порядку електроопалювальними установками (у тому числі в сільській місцевості), і станом на 31 грудня 2020 року мало право на знижений тариф;

- населенню, яке проживає в багатоквартирних будинках, не газифікованих природним газом і в яких відсутні або не функціонують системи централізованого тепlopостачання (у тому числі в сільській місцевості), і станом на 31 грудня 2020 року мало право на знижений тариф;

- багатодітним, прийомним сім'ям та дитячим будинкам сімейного типу.

Зазначену компенсацію планується здійснювати протягом першого кварталу 2021 року.

При цьому, відповідно до Порядку компенсація буде автоматично нарахована на особові рахунки зазначених категорій споживачів без їх участі і повинна повністю покрити зростання платіжки за електроенергію внаслідок відміни пільгового тарифу на електричну енергію.

Для забезпечення фінансування зазначеної компенсації, Верховною Радою України прийнято Закон України » від 29.01.2021 №1158-ІХ «Про внесення змін до додатка № 3 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» щодо компенсації у зв'язку з підвищенням тарифів на електричну енергію. Обсяг компенсації, встановлений відповідним Законом, складає 1,4 млрд гривень.

В той-же час, Міненерго погоджується з необхідністю вирішення проблем населення, яке проживає в 30-кілометровій зоні атомних електростанцій. І тому вивчає можливі варіанти вирішення цих питань, в тому числі за рахунок розробки відповідних програм корпоративної соціальної відповідальності та соціально-економічного відновлення в зонах розташування атомних станцій.

Законодавче збільшення пільгових категорій споживачів та зменшення фіксованої ціни електричної енергії запропоноване проектом Закону України призведе до зростання ціни на електроенергію для промисловості, оскільки буде вимагати збільшення тарифу на передачу НЕК «Укренерго», або до погіршення фінансового стану стратегічних енергетичних підприємств державної форми власності і загрожує безпеці постачання електричної енергії України.

Відповідно до частини третьої статті 63 Закону, передбачено обов'язкові гарантії для постачальників, які надають універсальні послуги, згідно з якими

постачальники надають універсальні послуги за економічно обґрунтованими, прозорими та недискримінаційними цінами.

З огляду на зазначене, реалізація проєкту Закону України зобов'язує Кабінет Міністрів України визначити додаткові джерела фінансування різниці між встановленими постачальниками універсальних послуг цінами на послугу загальносуспільного інтересу та економічно обґрунтованими цінами, які не підкріплені видатками державного бюджету.

Частина третя статті 62 Закону встановлює обов'язковість проведення консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства щодо обсягів та умов запровадження нових спеціальних обов'язків. Проте, проєкт Закону України не відповідає зобов'язанням України перед Секретаріатом Енергетичного Співтовариства щодо поступового зменшення обсягів перехресного субсидіювання та запровадження натомість, фінансової моделі підтримки незахищених верств населення.

У підсумку, реалізація проєкту Закону України призведе до збільшення обсягу перехресного субсидіювання, зростання заборгованості на ринку електричної енергії та загрожує безпеці постачання електричної енергії України.

**В.о. Міністра**

**Юрій ВІТРЕНКО**

\_\_\_\_\_ 2021 р.